

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

24 päivänä marraskuuta 2016*

Ennakkoratkaisupyyntö — Yhdenvertainen kohtelu työssä ja ammatissa — Direktiivi 2000/78/EY —
2 artikla — Sukupuoliseen suuntautumiseen ja ikään perustuvan syrjinnän kielto —
Kansallinen eläkejärjestelmä — Jälkeenjääneen etuuden maksaminen rekisteröidylle kumppanille —
Edellytys — Parisuhde rekisteröity ennen kuin järjestelmässä vakuutettu jäsen täytti 60 vuotta —
Rekisteröity parisuhde — Ei mahdollinen asianomaisessa jäsenvaltiossa ennen vuotta 2010 —
Vakiintunut suhde — 6 artiklan 2 kohta — Ikään perustuvan erilaisen kohtelun oikeutus

Asiassa C-443/15,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Labour Court (työtuomioistuin, Irlanti) on esittänyt 11.8.2015 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 13.8.2015, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

David L. Parris

vastaan

Trinity College Dublin,

Higher Education Authority,

Department of Public Expenditure and Reform ja

Department of Education and Skills,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto)

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja R. Silva de Lapuerta (esittelevä tuomari) sekä tuomarit E. Regan, J.-C. Bonichot, A. Arabadjiev ja S. Rodin,

julkisasiamies: J. Kokott,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies L. Hewlett,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 28.4.2016 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— David L. Parris, edustajanaan M. Bolger, SC, E. Barry, BL, ja J. Tomkin, solicitor,

— Trinity College Dublin, edustajanaan T. Mallon, barrister, K. Langfordin, solicitor, valtuuttamana,

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

- Higher Education Authority, Department of Public Expenditure and Reform ja Department of Education and Skills, asiamiehinään G. Hodge, E. Creedon ja A. Joyce, avustajanaan A. Kerr, barrister,
  - Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään S. Simmons, avustajanaan J. Coppel, QC,
  - Euroopan komissio, asiamiehinään A. Lewis ja D. Martin,
- kuultuaan julkisasiamiehen 30.6.2016 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY (EYVL 2000, L 303, s. 16) 2 artiklan ja 6 artiklan 2 kohdan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat David L. Parris ja Trinity College Dublin, Higher Education Authority (korkea-asteen koulutuksesta vastaava viranomainen, Irlanti), Department of Public Expenditure and Reform (julkisten menojen ja uudistusten ministeriö, Irlanti) ja Department of Education and Skills (opetusministeriö, Irlanti) ja jossa on kyse siitä, että Trinity College Dublin kieltäytyi myöntämästä Parrisin kuollessa tämän kumppanille oikeutta jälkeensä jääneen eläkkeeseen ammatillisesta etuusjärjestelmästä, jonka jäsen Parris oli.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

- 3 Direktiivin 2000/78 johdanto-osan 22 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Tämä direktiivi ei vaikuta siviilisäätystä ja siitä riippuvia etuuksia koskevien kansallisten säädösten noudattamiseen.”

- 4 Direktiivin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

”Tämän direktiivin tarkoituksena on luoda yleiset puitteet uskontoon tai vakaumukseen, vammaisuuteen, ikään tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvan syrjinnän torjumiselle työssä ja ammatissa yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.”

- 5 Kyseisen direktiivin 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Tässä direktiivissä ’yhdenvertaisen kohtelun periaatteella’ tarkoitetaan, ettei minkäänlaista 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.

2. Sovellettaessa 1 kohtaa:

- a) välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa;

b) välillisenä syrjintänä pidetään sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa henkilöt näiden tietyn uskonnon tai vakaumuksen, tietyn vamman, tietyn iän tai tietyn sukupuolisen suuntautumisen perusteella erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, paitsi jos

i) kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on puolueettomasti perusteltavissa oleva oikeutettu tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia, – –

– –”

6 Saman direktiivin 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

”1. Yhteisölle annetun toimivallan puitteissa tätä direktiiviä sovelletaan kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien, kun kyseessä on:

– –

c) työolot ja -ehdot, myös irtisanominen ja palkka;

– –

3. Tätä direktiiviä ei sovelleta julkisista tai niihin rinnastettavista järjestelmistä, kuten julkisista sosiaaliturvajärjestelmistä tai sosiaalisen suojelun järjestelmistä, suoritettuihin maksuihin.

– –”

7 Direktiivin 2000/78 6 artiklan, jonka otsikko on ”Oikeutettu ikään perustuva erilainen kohtelu”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Sen estämättä, mitä 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat säätää, että ikään perustuvana syrjintänä ei pidetä eri ikärajojen vahvistamista ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi myöskään siinä tapauksessa, että näissä järjestelmissä eri työntekijöille tai työntekijäryhmille vahvistetaan eri ikärajoja, eikä ikäkriteerien käyttämistä näitä järjestelmiä koskevissa vakuutusmatemaattisissa laskelmissa, edellyttäen, että tästä ei aiheudu sukupuoleen perustuvaa syrjintää.”

8 Direktiivin 2000/78 18 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti jäsenvaltioiden oli lähtökohtaisesti annettava mainitun direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 2.12.2003, tai niillä oli mahdollisuus antaa tämän direktiivin täytäntöönpano työehtosopimusten soveltamisalaan kuuluvien säännösten osalta työmarkkinaosapuolten tehtäväksi; jäsenvaltioiden oli kuitenkin varmistettava, että tällaiset työehtosopimukset pantaisiin täytäntöön viimeistään kyseisenä samana päivänä.

Irlannin oikeus

9 Vuoden 1990 eläkelakia (Pensions Act 1990, jäljempänä vuoden 1990 laki) muutettiin sosiaaliturvasta (erinäiset säännökset) vuonna 2004 annetulla lailla (nro 9, 2004) (Social Welfare (Miscellaneous Provisions) Act 2004 (Number 9 of 2004)), jolla vuoden 1990 lakiin lisättiin uusi VII osa direktiivin 2000/78 saattamiseksi osaksi kansallista oikeutta siltä osin kuin kyse on yhdenvertaisen kohtelun periaatteesta ammatillisissa eläkejärjestelmissä.

10 Vuoden 1990 lain 66 §:ään sisältyy ammatillisia etuusjärjestelmiä koskeva yleinen kieltö, joka koskee epäsuotuisampaa kohtelua erityisesti iän ja sukupuolisen suuntautumisen perusteella. Toisin kuin direktiivissä 2000/78 tässä laissa kielletään myös kaikenlainen siviilisäätyyn perustuva syrjintä.

11 Vuoden 1990 lain 72 §:ssä, jolla pantiin täytäntöön direktiivin 2000/78 6 artikla, säädetään poikkeuksia ammatillisia etuusjärjestelmiä koskevasta yleisestä syrjintäkiellosta seuraavasti:

”1. Yhdenvertaisen eläkekohtelun periaatetta ei loukata iän perusteella järjestelmässä, jossa

- a) vahvistetaan ikä tai palvelusaika tai niiden yhdistelmä järjestelmään liittymisen edellytykseksi tai perusteeksi,
- b) vahvistetaan eri iät tai eripituinen palvelusaika tai niiden yhdistelmä työntekijöiden tai työntekijäryhmien järjestelmään liittymisen edellytyksiksi tai perusteiksi,
- c) vahvistetaan ikä tai palvelusaika tai niiden yhdistelmä järjestelmään perustuvien etuuksien saamisen edellytykseksi tai perusteeksi,
- d) vahvistetaan eri iät tai eripituinen palvelusaika tai niiden yhdistelmä työntekijöiden tai työntekijäryhmien järjestelmään perustuvien etuuksien saamisen edellytykseksi tai perusteeksi,
- e) (i) vahvistetaan ikä tai palvelusaika tai niiden yhdistelmä tietyn etuusjärjestelmän mukaisten oikeuksien kertymisen tai tietyn maksujärjestelmän maksujen tason edellytyksiksi tai perusteiksi tai
(ii) vahvistetaan eri iät tai eripituinen palvelusaika työntekijöiden tai työntekijäryhmien tietyn etuusjärjestelmän mukaisten oikeuksien kertymisen tai tietyn maksujärjestelmän maksujen tason edellytyksiksi tai perusteiksi,

kun tämä on kyseessä olevan työn asiayhteydessä asianmukaista ja tarpeen työnantajan legitimiin tavoitteen, kuten työllisyyspolitiikan, työmarkkinoiden ja ammatillisen koulutuksen kannalta,

f) käytetään ikää perusteena vakuutusmatemaattisissa laskelmissa,

sillä edellytyksellä, että tämä ei johda yhdenvertaisen eläkekohtelun periaatteen loukkaamiseen sukupuolen perusteella.

2. Yhdenvertaisen eläkekohtelun periaatetta ei loukata siviilisäädyn tai perheaseman perusteella, kun järjestelmästä myönnetään suotuisampia ammatillisia etuuksia, kun kyseiset suotuisimmat etuudet koskevat henkilöä, jolle järjestelmän sääntöjen mukaan etuus maksetaan etuusjärjestelmän jäsenen kuollessa, edellyttäen, että tämä ei johda siihen, että mainittua periaatetta loukataan sukupuolen perusteella.

3. Yhdenvertaisen eläkekohtelun periaatetta ei loukata siviilisäädyn tai sukupuolisen suuntautumisen perusteella, kun edesmenneen etuusjärjestelmän jäsenen leskelle myönnetään suotuisampia ammatillisia etuuksia, edellyttäen, että tämä ei johda siihen, että mainittua periaatetta loukataan sukupuolen perusteella.

4. Tässä pykälässä kaikki viittaukset iän tai eri ikien vahvistamiseen etuuksia koskevan oikeuden perusteeksi sisältävät viittauksen eläkeiän tai eläke-ikien vahvistamiseen etuuksia koskevan oikeuden perusteeksi.”

- 12 Rekisteröidystä parisuhteesta ja tietyistä yhdessä asuvien oikeuksista ja velvollisuuksista annettiin laki (Civil Partnership and Certain Rights and Obligations of Cohabitants Act 2010, jäljempänä rekisteröidystä parisuhteesta annettu laki) 19.7.2010, ja se tuli voimaan 1.1.2011, kun asetuksella nro 648/2010 oli annettu tarvittava ministeriön päätös. Kyseisessä laissa suljettiin pois toisessa maassa rekisteröityjen parisuhteiden taannehtiva tunnustaminen.
- 13 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta käy ilmi, että rekisteröidystä parisuhteesta annetun lain 99 §:n mukaan ”eläkejärjestelmän puolisolle tarkoitettuja etuuksia sovelletaan samoin edellytyksin järjestelmän jäsenen rekisteröityyn kumppaniin”.
- 14 Käsiteltävänä olevan asian tosiseikkojen tapahtuma-aikaan avioliiton voivat Irlannissa solmia vain eri sukupuolta olevat henkilöt. Samaa sukupuolta olevien välisen avioliiton tunnustaminen edellytti perustuslain muuttamista kansanäänestyksen perusteella. Kansanäänestys järjestettiin 22.5.2015, ja siinä hyväksyttiin esitys kahden henkilön välisen avioliiton sallimisesta heidän sukupuolestaan riippumatta. Perustuslain säännöksen muutos edellytti kuitenkin lainsäädännön antamista. Trinity College Dublinin esittämistä huomautuksista käy ilmi, että Irlannin oikeudessa on tunnustettu samaa sukupuolta olevien välinen avioliitto 16.11.2015 lukien.

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

- 15 Parrisilla, joka on syntynyt 21.4.1946, on Irlannin ja Yhdistyneen kuningaskunnan kaksoiskansalaisuus. Hän on elänyt vakituisessa parisuhteessa samaa sukupuolta olevan kumppaninsa kanssa yli 30 vuotta.
- 16 Parris aloitti vuonna 1972 työskentelyn dosenttina Trinity College Dublinissa. Hänet hyväksyttiin työsopimuksensa perusteella lokakuussa 1972 maksuja suorittamattomaksi jäseneksi Trinity College Dublinin hallinnoimaan eläkejärjestelmään. Järjestelmä suljettiin uusilta jäseniltä 31.1.2005.
- 17 Kyseisen eläkejärjestelmän säännön 5 mukaan jälkeenjääneen eläkettä maksetaan jäsenen puolisolle tai 1.1.2011 lukien tämän rekisteröidylle kumppanille, jos jäsen kuolee ennen puolisoaan tai nyttemmin rekisteröityä kumppaniaan. Eläkejärjestelmän mukaan jäsenellä on eläkkeelle jäädessään oikeus eläkkeeseen, joka vastaa kahta kolmasosaa hänen viimeisestä palkastaan. Jos jäsen kuolee eläkkeelle jäätyään, jälkeenjääneellä puolisollla – tai nyttemmin rekisteröidyllä kumppanilla – on oikeus elinikäiseen eläkkeeseen, joka vastaa kahta kolmasosaa jäsenelle ennen tämän kuolemaa kuuluneesta eläkkeestä. Tätä jälkeenjääneen eläkettä maksetaan kuitenkin vain, jos jäsen oli avioitunut tai hänen parisuhteensa oli rekisteröity ennen kuin hän täytti 60 vuotta.
- 18 Parisuhteen rekisteröiminen tuli mahdolliseksi Yhdistyneessä kuningaskunnassa 21.12.2005 rekisteröidystä parisuhteesta vuonna 2004 annetun lain (Civil Partnership Act 2004) nojalla. Parris rekisteröi parisuhteen tässä jäsenvaltiossa 63-vuotiaana 21.4.2009. Tuolloin Parrisin rekisteröityä parisuhdetta ei voitu tunnustaa minkään Irlannin lain säännöksen perusteella.
- 19 Trinity College Dublinin eläkerahasto siirrettiin 3.12.2009 National Treasury Management Agencylle (NTMA, Irlanti). NTMA on valtion viranomainen, joka tarjoaa hallitukselle varojen ja velkojen hallintapalveluja. Kaikki kyseessä olevan eläkejärjestelmän velvoitteet on tammikuusta 2010 lukien rahoitettu valtion varoista.
- 20 Parris haki 25.1.2010 mahdollisuutta päästä varhaiseläkkeelle ilman lisäkustannuksia eläkkeenmaksajalle 31.12.2010 lukien, ja se myönnettiin hänelle, vaikka hänellä oli sopimukseen perustuva oikeus jatkaa eläkkeeseen oikeuttavassa työssään 30.9.2013 saakka.
- 21 Irlannissa annettiin 19.7.2010 laki rekisteröidystä parisuhteesta.

- 22 Parris teki 17.9.2010 Trinity College Dublinille hakemuksen siitä, että hänen rekisteröidylle kumppanilleen myönnettäisiin hänen kuollessaan jälkeensä eläke. Tämä hakemus hylättiin 5.11.2010 tehdyllä päätöksellä. Hän teki 20.12.2010 tästä päätöksestä valituksen korkea-asteen koulutuksesta vastaavalle viranomaiselle.
- 23 Parris jäi eläkkeelle 31.12.2010.
- 24 Rekisteröidystä parisuhteesta annettu laki tuli voimaan 1.1.2011.
- 25 Parrisin Yhdistyneessä kuningaskunnassa rekisteröity parisuhde tunnustettiin 12.1.2011 Irlannin oikeudessa, kun asetuksella nro 649/2010 oli annettu tarvittava ministeriön päätös.
- 26 Korkea-asteen koulutuksesta vastaava viranomainen pysytti 17.5.2011 tekemällään päätöksellä Trinity College Dublinin päätöksen. Kyseinen viranomainen totesi muun muassa, että Parris oli jäänyt eläkkeelle ennen kuin Irlannin valtio oli tunnustanut hänen rekisteröidyn parisuhteensa, ja että lisäksi Trinity College Dublinin soveltamien sääntöjen mukaan jälkeensä jääneen etuutta ei makseta, jos jäsen on avioitunut tai hänen parisuhteensa oli rekisteröity hänen täytettyään 60 vuotta.
- 27 Parris saattoi sitten vireille vaatimuksen Equality Tribunalissa (yhdenvertaisuuslainsäädäntöön perustuvia tapauksia käsittelevä elin, Irlanti) Trinity College Dublinia, korkea-asteen koulutuksesta vastaavaa viranomaista, julkisten menojen ja uudistusten ministeriötä ja opetusministeriötä vastaan ja väitti, että pääasian vastapuolet olivat syrjineet häntä välittömästi tai välillisesti hänen ikänsä ja sukupuolisen suuntautumisensa perusteella vuoden 1990 lain vastaisesti. Koska Equality Tribunal hylkäsi tämän vaatimuksen, Parris haki muutosta Labour Courtissa (työtuomioistuin, Irlanti).
- 28 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii, merkitseekö pääasiassa kyseessä olevan kaltaisissa olosuhteissa sellaisen kansallisen lainsäädännön soveltaminen, jossa säädetään iästä, johon mennessä ammatillisen etuusjärjestelmän jäsenen on avioituttava tai rekisteröitävä parisuhteensa, jotta hänen puolisoillaan tai kumppanillaan on oikeus jälkeensä jääneen eläkkeeseen, direktiivin 2000/78 vastaista ikään ja/tai sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.
- 29 Näin ollen Labour Court päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
- ”1) Onko kyseessä direktiivin 2000/78 2 artiklan vastainen sukupuoliseen suuntautumiseen perustuva syrjintä, kun sovelletaan ammatillisen etuusjärjestelmän sääntöä, jonka nojalla järjestelmän jäsenen kuoltua jälkeensä jääneen etuuden maksamista jälkeensä jääneelle rekisteröidylle kumppanille rajoitetaan vaatimuksella, jonka mukaan jäsenen ja hänen jälkeensä jääneen rekisteröidyn kumppanin on oltava rekisteröinyt parisuhteensa ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun parisuhteen rekisteröinti oli kansallisen lainsäädännön mukaan mahdollista vasta sen jälkeen, kun jäsen oli täyttänyt 60 vuotta, ja jäsen ja hänen rekisteröity kumppaninsa elivät elämäkumppaneina ennen kyseistä ajankohtaa?
- 2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, onko kyseessä direktiivin 2000/78 2 artiklan ja 6 artiklan 2 kohdan vastainen ikään perustuva syrjintä, kun ammatillisen etuusjärjestelmän etuuksien tarjoaja rajoittaa järjestelmän jäsenen kuoltua hänen jälkeensä jääneen rekisteröidyn kumppanin oikeutta jälkeensä jääneen eläkkeeseen vaatimuksella, jonka mukaan jäsenen ja hänen kumppaninsa parisuhteen oli oltava rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun
- a) vaatimus, joka koskee ikää, joka jäsenen täytyy olla saavuttanut parisuhteen rekisteröidessään, ei ole vakuutusmatemaattisessa laskennassa käytetty kriteeri ja

- b) kansallisen lainsäädännön mukaan jäsen ja hänen kumppaninsa voivat rekisteröidä parisuhteensa vasta sen jälkeen, kun jäsen oli täyttänyt 60 vuotta, ja jäsen ja hänen rekisteröity kumppaninsa elivät elämänkumppaneina ennen kyseistä ajankohtaa?
- 3) Jos toiseen kysymykseen vastataan kieltävästi, olisiko kyseessä direktiivin 2000/78 2 artiklassa ja 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu syrjintä, jos joko ensimmäisessä tai toisessa kysymyksessä kuvatut rajoitukset, jotka koskevat etuuksien saamista ammatillisesta etuusjärjestelmästä, johtuisivat järjestelmän jäsenen iän ja sukupuolisen suuntautumisen yhteisvaikutuksesta?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

- 30 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy ensimmäisellä kysymyksellään, onko direktiivin 2000/78 2 artiklaa tulkittava siten, että kansallinen säännöstö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se, että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomainen jäsen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, merkitsee sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.
- 31 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on ensin tutkittava, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan eläkejärjestelmän säännön 5 kaltainen kansallinen säännöstö, jonka väitetään olevan syrjivä, direktiivin 2000/78 soveltamisalaan.
- 32 Direktiivin 2000/78 3 artiklan 1 kohdan c alakohdasta ilmenee, että sitä sovelletaan unionille annetun toimivallan puitteissa ”kaikkiin henkilöihin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla, julkisyhteisöt mukaan lukien”, kun kyseessä on muun muassa ”työolot ja -ehdot, myös irtisanominen ja palkka” (tuomio 26.9.2013, Dansk Jurist- og Økonomforbund, C-546/11, EU:C:2013:603, 24 kohta).
- 33 Unionin tuomioistuin on jo tunnustanut, että ammatilliseen eläkejärjestelmään perustuva jälkeenjääneen eläke kuuluu SEUT 157 artiklan soveltamisalaan. Se on täsmentänyt tämän osalta, että se seikka, ettei kyseistä eläkettä määritelmänsä mukaan makseta työntekijälle, vaan tämän jälkeenjääneelle, ei kumoa tätä tulkintaa, koska tällainen etuus on etu, jonka perustana on se, että jälkeenjääneen puoliso kuului järjestelmään, ja eläke kuuluu jälkeenjääneelle hänen puolisonsa ja tämän työnantajan välisen työsuhteen perusteella ja sitä maksetaan hänelle hänen puolisonsa tekemän työn perusteella (ks. tuomio 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 34 Lisäksi sen arvioimiseksi, kuuluuko vanhuuseläke, jonka perusteella pääasiassa kyseessä olevan kaltainen jälkeenjääneen eläke tarvittaessa lasketaan, SEUT 157 artiklan soveltamisalaan, yhteisöjen tuomioistuin on täsmentänyt, että niistä arviointiperusteista, jotka se oli sen arvioitavaksi saatettujen tilanteiden osalta ottanut huomioon eläkejärjestelmän luokittelukseksi, ratkaiseva merkitys voi olla ainoastaan arviointiperusteella, joka on johdettu toteamuksesta, jonka mukaan vanhuuseläke maksetaan työntekijälle sen palvelussuhteen perusteella, joka yhdistää hänet entiseen työnantajaansa, eli työtä tai tehtävää koskevalla arviointiperusteella, joka on johdettu itse edellä mainitun artiklan sanamuodosta (ks. tuomio 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 35 Yhteisöjen tuomioistuin lisäsi tässä asiayhteydessä, että vaikka tätä arviointiperustetta ei tosin voida pitää yksinomaisena, koska lakisääteisistä sosiaaliturvajärjestelmistä maksetuissa eläkkeissä voidaan ottaa huomioon työstä maksettu palkka kokonaan tai osittain, sellaiset sosiaalipoliittiset, valtionhallintoon liittyvät tai eettiset näkökohdat tai edes budjettiin liittyvät perusteet, jotka ovat

vaikuttaneet tai voineet vaikuttaa järjestelmään, kun kansallinen lainsäätävä on siitä säätänyt, eivät kuitenkaan voi olla ratkaisevia, jos eläke koskee ainoastaan erityistä työntekijäryhmää, jos se myönnetään suoraan palveluksessaoloajan perusteella ja jos sen suuruus lasketaan viimeisen palkan perusteella (ks. tuomio 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, 47 ja 48 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

- 36 Pääasiassa kyseessä olevasta ammatillisesta etuusjärjestelmästä on ensiksi todettava, että sitä ei sovelleta yleisiin työntekijäryhmiin, vaan se koskee vain Trinity College Dublinin palveluksessa olevia työntekijöitä tai enintään vuodesta 2005 lukien yliopistojen palveluksessa olevia työntekijöitä, mikä ilmenee pääasian vastaajien istunnossa esittämistä selityksistä, joten tähän järjestelmään kuulumisen perustuu väistämättä tällaisten työntekijöiden ja tietyn työnantajan väliseen työsuhteeseen.
- 37 Toiseksi kyseessä olevaa järjestelmää ei säännellä lailla vaan sen omilla säännöillä.
- 38 Kolmanneksi näyttää siltä, että ainakin vuoteen 2005 saakka pääasiassa kyseessä olevan ammatillisen etuusjärjestelmän rahoitti Trinity College Dublin, joten se kuului työnantajan työntekijöille tarjoamiin etuihin.
- 39 Lopuksi jälkeensä jääneen etuuden määrä lasketaan vanhuuseläkkeen perusteella, jonka määrä vastaa kahta kolmasosaa jäsenen viimeisestä palkasta.
- 40 Näin ollen on todettava, että pääasiassa kyseessä oleva jälkeensä jääneen etuus perustuu Parrisin ja hänen työnantajansa väliseen työsuhteeseen ja että sitä on pidettävä SEUT 157 artiklassa tarkoitettuna palkkana.
- 41 Tätä päätelmää ei horjuta se, että Trinity College Dublinin eläkerahastot on tällä välin siirretty kansalliselle viranomaiselle ja että etuudet rahoittaa nyttemmin Irlannin valtio, koska – kuten julkisasiamies totesi ratkaisuehdotuksensa 35 kohdassa – unionin tuomioistuin on jo useaan otteeseen todennut, että eläkejärjestelmän rahoitus- ja hallinnointitavat eivät ole ratkaisevia arvioitaessa, kuuluuko eläkejärjestelmä palkan käsitteen soveltamisalaan (ks. vastaavasti tuomio 28.9.1994, Beune, C-7/93, EU:C:1994:350, 38 kohta; tuomio 29.11.2001, Griesmar, C-366/99, EU:C:2001:648, 37 kohta; tuomio 12.9.2002, Niemi, C-351/00, EU:C:2002:480, 43 kohta ja tuomio 26.3.2009, komissio v. Kreikka, C-559/07, EU:C:2009:198, 46 kohta).
- 42 Pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö kuuluu näin ollen direktiivin 2000/78 soveltamisalaan.
- 43 On toiseksi tutkittava, luoko tämän säännösten soveltaminen sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää ja onko se näin ollen direktiivissä kiellettyä.
- 44 On syytä palauttaa mieleen, että direktiivin 2000/78 2 artiklan mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, ettei minkäänlaista saman direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan, joista yksi on sukupuolinen suuntautuminen, perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä.
- 45 Direktiivin 2000/78 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaan välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin tämän direktiivin 1 artiklassa tarkoitetun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan vertailukelpoisessa tilanteessa.
- 46 Siltä osin kuin erityisesti on kyse oikeudesta jälkeensä jääneen etuuteen, unionin tuomioistuimen oikeuskäytännöstä käy ilmi, että jäsenvaltion säännösten, jonka nojalla jälkeensä jäänyt kumppani ei saa sellaista jälkeensä jääneen etuutta, jota jälkeensä jäänyt puoliso saa, vaikka kansallisessa oikeudessa elämäkumppanuuden osalta asetetaan samaa sukupuolta olevat henkilöt vertailukelpoiseen tilanteeseen aviopuolisojen kanssa mainitun perhe-etuuden kannalta, on pidettävä direktiivin

2000/78 1 artiklassa ja 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa tarkoitettuna sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvana välittömänä syrjintänä (ks. vastaavasti tuomio 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, 72 ja 73 kohta).

- 47 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että rekisteröidystä parisuhteesta annettiin Irlannissa laki 19.7.2010 ja että tämän lain voimaantulosta eli 1.1.2011 lähtien pääasiassa kyseessä olevan eläkejärjestelmän säännön 5 mukaan oikeus jälkeenjääneen etuuteen on sekä jäsenten jälkeenjääneillä puolisoilla että jäsenten jälkeenjääneillä rekisteröidyillä kumppaneilla.
- 48 Kyseisestä päätöksestä käy niin ikään ilmi, että oikeus tähän etuuteen edellyttää sekä jälkeenjääneiden puolisoiden että rekisteröityjen kumppanien osalta, että avioliitto on solmittu tai parisuhde rekisteröity ennen kuin etuusjärjestelmän jäsen täyttää 60 vuotta.
- 49 Kuten julkisasiamies on todennut ratkaisuehdotuksensa 50 kohdassa, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen vakuutusehtojen lauseke ei liity suoraan työntekijän sukupuoliseen suuntautumiseen. Se on pikemminkin muotoiltu neutraalisti ja koskee lisäksi sekä homoseksuaalisia työntekijöitä että heteroseksuaalisia työntekijöitä, koska kumppanit suljetaan samalla tavoin jälkeenjääneen eläkkeen ulkopuolelle, jos avioliittoa ei ole solmittu tai parisuhdetta rekisteröity ennen kuin työntekijä on täyttänyt 60 vuotta.
- 50 Tästä seuraa, että jälkeenjääneitä rekisteröityjä kumppaneita ei kohdella epäsuotuisammin kuin jälkeenjääneitä puolisoita siltä osin kuin kyse on pääasiassa kyseessä olevasta jälkeenjääneen etuudesta ja että tätä etuutta koskevalla kansallisella säännöstöllä ei siis luoda sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa välitöntä syrjintää.
- 51 Toiseksi siltä osin kuin kyse on välillisestä syrjinnästä, direktiivin 2000/78 2 artiklan 2 kohdan b alakohdan i alakohdassa säädetään, että välillisenä syrjintänä pidetään sitä, että näennäisesti puolueeton säännös, peruste tai käytäntö saattaa henkilöt näiden tietyn uskonnon tai vakaumuksen, tietyn vamman, tietyn iän tai tietyn sukupuolisen suuntautumisen perusteella erityisen epäedulliseen asemaan muihin henkilöihin nähden, paitsi jos kyseisellä säännöksellä, perusteella tai käytännöllä on puolueettomasti perusteltavissa oleva oikeutettu tavoite ja tavoitteen saavuttamiseksi käytetyt keinot ovat asianmukaisia ja tarpeellisia.
- 52 Pääasiassa kyseessä olevalla säännöstöllä asetetaan sen edellytykseksi, että ammatillisen etuusjärjestelmän jäsenten jälkeenjääneet rekisteröidyt kumppanit ja puoliset saavat jälkeenjääneen eläkettä, se, että avioliitto oli solmittu tai parisuhde rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta.
- 53 Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta ilmenee, että 1.1.2011, jolloin rekisteröidystä parisuhteesta annettu laki tuli voimaan, Parris oli 64-vuotias ja oli tuona ajankohtana jäänyt jo eläkkeelle, joten Parrisin itselleen samoin kuin mahdolliselle jälkeenjääneelle puolisolle tai rekisteröidylle kumppanille hankkimat eläkeoikeudet liittyvät työskentelyajanjaksoon, joka oli kokonaisuudessaan täyttynyt ennen mainitun lain voimaantuloa. Asiakirja-aineistosta käy myös ilmi, että Parrisin 63-vuotiaana 21.4.2009 Yhdistyneessä kuningaskunnassa rekisteröimä parisuhde tunnustettiin Irlannissa vasta 12.1.2011 lukien.
- 54 On siis kiistatonta, että ajankohtana, jolloin Parris jäi eläkkeelle eli 31.1.2010, hän ei täyttänyt sovellettavassa kansallisessa säännöstössä asetettuja edellytyksiä, joiden nojalla hänen rekisteröidyllä kumppanillaan olisi ollut oikeus pääasiassa kyseessä olevaan jälkeenjääneen etuuteen, koska hänen Yhdistyneessä kuningaskunnassa rekisteröityä parisuhdettaan ei ollut vielä tunnustettu Irlannissa, ja joka tapauksessa on niin, että vaikka tämä parisuhde olisi ollut tunnustettu, se ei olisi voinut perustaa oikeutta tällaiseen etuuteen, koska se oli rekisteröity etuusjärjestelmän jäsenen täytettyä 60 vuotta.

- 55 Parris katsoo kuitenkin, että edellä 52 kohdassa mainittu edellytys vaikuttaa epäsuotuisasti homoseksuaalisiin työntekijöihin, jotka olivat jo täyttäneet 60 vuotta rekisteröityä parisuhdetta koskevan lain voimaantuloajankohtana, eli Parrisin itsensä kaltaisiin ennen vuotta 1951 syntyneisiin homoseksuaalisiin työntekijöihin, ja että näin ollen tämä edellytys merkitsee tällaisissa olosuhteissa olevien homoseksuaalien välillistä syrjintää, joka seuraa siitä, että heidän on mahdotonta täyttää tätä edellytystä.
- 56 On kuitenkin todettava, että se, ettei Parris voi täyttää tätä edellytystä, on seurausta yhtäältä hänen 60. syntymäpäivänään Irlannissa voimassa olleesta lainsäädännöstä, erityisesti siitä, että tuohon aikaan ei ollut lakia, jossa olisi tunnustettu minkäänlaista samaa sukupuolta olevan parin rekisteröityä parisuhdetta, ja toisaalta siitä, että pääasiassa kyseessä olevaan jälkeenjääneen etuutta koskevaan säännöstyön ei sisälly ennen vuotta 1951 syntyneitä homoseksuaalisia jäseniä koskevia siirtymäsäännöksiä.
- 57 Muistutettakoon, että direktiivin 2000/78 johdanto-osan 22 perustelukappaleessa todetaan nimenomaisesti, että direktiivi ei vaikuta siviilisäätystä ja siitä riippuvia etuuksia koskevien kansallisten säästösten noudattamiseen.
- 58 Unionin tuomioistuin on todennut tässä asiayhteydessä, että siviilisäätystä ja siitä riippuvat etuudet ovat jäsenvaltioiden toimivaltaan kuuluvia asioita, eikä unionin oikeus vaikuta tähän toimivaltaan. Jäsenvaltioiden on kuitenkin tätä toimivaltaa käyttäessään noudatettava unionin oikeutta, muun muassa syrjintäkiellon periaatteeseen liittyviä määräyksiä ja säännöksiä (ks. tuomio 1.4.2008, Maruko, C-267/06, EU:C:2008:179, 59 kohta).
- 59 Jäsenvaltiot voivat siis vapaasti säätää tai olla säätämättä samaa sukupuolta olevien henkilöiden avioliitosta tai vaihtoehtoisesta heidän suhteensa laillisen tunnustamisen muodosta, samoin kuin tarvittaessa säätää, mistä ajankohdasta lukien tällaisen avioliiton tai tällaisen vaihtoehtoisen muodon vaikutukset syntyvät.
- 60 Näin ollen unionin oikeudessa ja erityisesti direktiivissä 2000/78 ei veloitettu Irlantia säätämään ennen 1.1.2011 samaa sukupuolta olevien parien avioliitosta tai rekisteröidystä parisuhteesta eikä antamaan taannehtivia vaikutuksia rekisteröidystä parisuhteesta annetulle laille ja tämän lain nojalla annetuille säännöksille, eikä myöskään pääasiassa kyseessä olevan jälkeenjääneen etuuden osalta antamaan siirtymäsäännöksiä niiden samaa sukupuolta olevien parien osalta, joista etuusjärjestelmän jäsenenä ollut osapuoli oli jo täyttänyt 60 vuotta kyseisen lain voimaantuloajankohtana.
- 61 Näin ollen on katsottava, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä ei luoda edellä 55 kohdassa tarkoitettua sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa välillistä syrjintää.
- 62 Edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2000/78 2 artiklaa on tulkittava siten, että kansallinen säännöstö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se, että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomainen jäsen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, ei merkitse sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.

Toinen kysymys

- 63 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy toisella kysymyksellään, onko direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se,

että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomainen jäsen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, merkitsee ikään perustuvaa syrjintää.

- 64 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on ensin selvitettävä, aiheutuuko riidanalaisesta kansallisesta säännöstöstä ikään perustuvaa erilaista kohtelua.
- 65 Direktiivin 2000/78 2 artiklan 1 kohdan mukaan yhdenvertaisen kohtelun periaatteella tarkoitetaan, ettei minkäänlaista direktiivin 1 artiklassa tarkoitettuun seikkaan, joista yksi on ikä, perustuvaa välitöntä tai välillistä syrjintää saa esiintyä. Direktiivin 2 artiklan 2 kohdan a alakohdassa täsmennetään, että tämän artiklan 1 kohtaa sovellettaessa välittömänä syrjintänä pidetään sitä, että henkilöä kohdellaan jonkin kyseisen direktiivin 1 artiklassa tarkoitettun seikan perusteella epäsuotuisammin kuin jotakuta muuta kohdellaan, on kohdeltu tai voitaisiin kohdella vertailukelpoisessa tilanteessa.
- 66 Tässä tapauksessa pääasiassa kyseessä olevan eläkejärjestelmän säännössä 5 tunnustetaan jälkeenjääneen etuus vain sellaisten järjestelmän jäsenten jälkeenjääneille puolisoille ja rekisteröidyille kumppaneille, jotka olivat avioituneet tai rekisteröineet parisuhteen ennen kuin olivat saavuttaneet 60 vuoden iän.
- 67 Tällaisella säännöstöllä kohdellaan siis epäsuotuisammin jäseniä, jotka ovat avioituneet tai rekisteröineet parisuhteen täytettyään 60 vuotta, kuin niitä, jotka ovat avioituneet tai rekisteröineet tällaisen suhteen ennen 60 vuoden ikää.
- 68 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö luo ikäkriteeriin välittömästi perustuvaa erilaista kohtelua.
- 69 On toiseksi tutkittava, voiko tällainen erilainen kohtelu kuitenkin kuulua direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.
- 70 Tämän säännöksen mukaan jäsenvaltiot voivat sen estämättä, mitä direktiivin 2 artiklan 2 kohdassa säädetään, säätää, että ”ikään perustuvana syrjintänä ei pidetä eri ikärajojen vahvistamista ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien eläke- tai työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykseksi myöskään siinä tapauksessa, että näissä järjestelmissä eri työntekijöille tai työntekijäryhmille vahvistetaan eri ikärajoja, eikä ikäkriteerien käyttämistä näitä järjestelmiä koskevissa vakuutusmatemaattisissa laskelmissa, edellyttäen, että tästä ei aiheudu sukupuoleen perustuvaa syrjintää”.
- 71 Unionin tuomioistuimien on tässä asiayhteydessä täsmäntänyt, että direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohtaa on sovellettava vain sellaisiin ammatillisiin sosiaaliturvajärjestelmiin, jotka antavat turvaa vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalle, ja että tämän säännöksen soveltamisalaan eivät kuulu vanhuuden ja työkyvyttömyyden varalle turvaa tarjoavien ammatillisten sosiaaliturvajärjestelmien kaikki ominaispiirteet vaan ainoastaan siinä nimenomaisesti mainitut ominaispiirteet (ks. tuomio 16.6.2016, Lesar, C-159/15, EU:C:2016:451, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 72 Tässä tapauksessa pääasiassa kyseessä oleva jälkeenjääneen etuus on vanhuuseläkkeen muoto.
- 73 On siis tutkittava, kuuluuko pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö mainitussa säännöksessä tarkoitettuihin tapauksiin eli onko se ”ikärajojen vahvistamista [eläke-etuuksien] saamisen edellytykseksi” siten kuin direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdassa tarkoitetaan.

- 74 Kun kyseisessä säännöksessä asetetaan jälkeenjääneen etuutta koskevan oikeuden saamisen edellytykseksi se, että jäsen on avioitunut tai rekisteröinyt parisuhteensa ennen 60 vuoden ikää, siinä vain säädetään tätä etuutta koskevan oikeuden saamisen ikäraja. Toisin sanoen pääasiassa kyseessä olevassa kansallisessa säännöstössä vahvistetaan ikä, joka liittyy oikeuden syntymiseen asianomaiseen eläkejärjestelmään perustuvaan jälkeenjääneen etuuteen.
- 75 Näissä olosuhteissa on katsottava, että tämän eläkejärjestelmän säännössä 5 vahvistetaan vanhuusetuuteen oikeuttava ikä ja että tämä säännös kuuluu näin ollen direktiivin 2000/78 6 artiklan 2 kohdan soveltamisalaan.
- 76 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisesta järjestelmästä aiheutuva ikään perustuva erilainen kohtelu ei merkitse ikään perustuvaa syrjintää.
- 77 Se, että pääasiassa kyseessä olevan järjestelmän jäsenen oli oikeudellisesti mahdotonta rekisteröidä parisuhdettaan ennen 60 vuoden ikää, ei millään tavoin muuta aiempaa päätelmää, koska – kuten edellä 56 kohdassa on todettu – tämä mahdottomuus johtuu siitä, että hänen täyttäessään 60 kansallisessa lainsäädännössä ei tunnustettu minkäänlaista samaa sukupuolta olevan parin rekisteröityä parisuhdetta. Kuten edellä 57–60 kohdasta käy ilmi, unionin oikeus ei ole esteenä tälle kansallisen oikeuden tilalle.
- 78 Edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se, että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomaisen jäsenen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, ei merkitse ikään perustuvaa syrjintää.

Kolmas kysymys

- 79 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin kysyy kolmannella kysymyksellään, onko direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö voi luoda syrjintää, joka perustuu sukupuolisen suuntautumisen ja iän yhteisvaikutukseen, kun tämä säännöstö ei merkitse sukupuoliseen suuntautumiseen eikä ikään perustuvaa syrjintää, kun niitä tarkastellaan erikseen.
- 80 Vaikka syrjintä tosin voi perustua useisiin direktiivin 2000/78 1 artiklassa tarkoitetuista seikoista, ei kuitenkaan ole olemassa mitään uutta syrjinnän luokkaa, joka perustuisi näistä seikoista usean kuten sukupuolisen suuntautumisen ja iän yhdistelmään ja joka voitaisiin todeta, kun näihin seikkoihin erikseen perustuvaa syrjintää ei ole osoitettu.
- 81 Tästä seuraa, että kun kansallisella säännöksellä, jolla ei luoda sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää eikä ikään perustuvaa syrjintää, kyseinen säännös ei voi merkitä näiden kahden tekijän yhdistelmään perustuvaa syrjintää.
- 82 Edellä esitetyn perusteella kolmanteen kysymykseen on vastattava, että direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei voi luoda syrjintää, joka perustuu sukupuolisen suuntautumisen ja iän yhteisvaikutukseen, kun tämä säännöstö ei merkitse sukupuoliseen suuntautumiseen eikä ikään perustuvaa syrjintää, kun niitä tarkastellaan erikseen.

Oikeudenkäyntikulut

83 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto), on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Yhdenvertaista kohtelua työssä ja ammatissa koskevista yleisistä puitteista 27.11.2000 annetun neuvoston direktiivin 2000/78/EY 2 artiklaa on tulkittava siten, että kansallinen säännöstö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se, että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomainen jäsen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, ei merkitse sukupuoliseen suuntautumiseen perustuvaa syrjintää.**
- 2) **Direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen lainsäädäntö, jossa ammatillisessa etuusjärjestelmässä asetetaan sen edellytykseksi, että järjestelmän jäsenen jälkeenjääneellä rekisteröidyllä kumppanilla on oikeus jälkeenjääneen etuuteen, se, että parisuhde oli rekisteröity ennen kuin jäsen täytti 60 vuotta, kun asianomainen jäsen ei kansallisen lainsäädännön mukaan voinut rekisteröidä parisuhdetta ennen tämän ikärajan saavuttamista, ei merkitse ikään perustuvaa syrjintää.**
- 3) **Direktiivin 2000/78 2 artiklaa ja 6 artiklan 2 kohtaa on tulkittava siten, että pääasiassa kyseessä olevan kaltainen kansallinen säännöstö ei voi luoda syrjintää, joka perustuu sukupuolisen suuntautumisen ja iän yhteisvaikutukseen, kun tämä säännöstö ei merkitse sukupuoliseen suuntautumiseen eikä ikään perustuvaa syrjintää, kun niitä tarkastellaan erikseen.**

Allekirjoitukset